

Het verzaken

Maurice Roelants

bron

Maurice Roelants, *Het verzaken*. W.L. Salm & Co., Amsterdam 1937 (3de druk)

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/roel004verz02_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

Brief aan E. du Perron (bij wijze van inleiding)

Woluwe, 15 Maart '30.

Beste Du Perron,

Ik was tevreden en gerust in de vergetelheid. Was ik eens dichter? Het is precies acht dagen geleden dat een hooggeplaatste letterkundige mij met zoet-ironischen nadruk aan een gezelschap voorstelde als 'prozaschrijver'. Ik heb niet gepinkt. Hoe ouder ik word, hoe meer pudeur ik krijgt.

En inderdaad, ik zou eindigen met er beschaamd over te zijn, dat ik zestien jaar ben geweest, romantisch, verliefd, - en alsof dat allemaal nog niet erg genoeg was, doodziek. Gij moet weten, dat ik van nature een zonderlinge ruitenbreker ben. Zoo een, die licht een steen in een venster ketst, maar die, als de scherven neerrinkelen, den schroom tot boven zijn hart voelt stijgen en dan, boven het stampen met sporen aan de hielen, de ingetogenheid verkiest.

Versta mij goed. Er is voor mij niets dat boven de directe zelfbelijdenis gaat, tenzij naderhand het toesnoeren van de lippen, het zich resorbeeren van de schoonste gevoelens en gepeinzen in een gouden stilte. Zich uitstorten eerst, zich daarna terugwinnen. Noem dat verzaken, zoo gij wilt, maar geef het woord ook een zin van veroveren in het donker en het zwijgen.

Zwijgen in poëzie. Soms vrees ik met verlangen alzo ook in proza te verzaken.

De verzen uit Eros schreef ik rond mijn zestiende jaar, die uit De Kom der Loutering rond mijn twintigste. Ik zou u thans kunnen vragen: Verneder mij niet noodeloos en laat die oude jeugdijaren, gelijk de koeien, in de gracht. Maar daartegenover staat, dat uw bloemlezen een attentie is die mij ontroert: de vriendschap is soms wel de poëzie waard. Derhalve stem ik er in toe, dat ik daar nog eens door eenige vergeten verzen in mijn jeugdgestalte rondwandel, gezuiverd trouwens door uw keur.

Maar vertrouwensvol niet gezuiverd van den invloed, die onze onvergetelijke Karel van de Woestijne op mijn bewustworden van poëzie heeft uitgeoefend. Kan ik beter doen dat dit boekje aan zijn vereerde gedachte opdragen? Ook deze, uw suggestie, grijp ik gaarne aan.

Uit ganscher harte, Uw Roelants.

Eros

I

Uw bleek gelaat is in den Lente-avond
gelijk een witte, vleugelmatte vlinder;
uw blikken vloeien in mijn oogen, lavend,
maar 't laven maakt den dorst naar u niet minder.

Uw toeë mond verroert niet in den avond,
ofschoon mijn blikken u tot fluistren dringen.
In beide handen 't aangezicht begravend,
kan ik de macht van snikken niet bedwingen.

Gij windt me om 't gloeiend hoofd uw kille handen,
uw zakdoek bet de tranen van mijn oogen,
maar 'k voel uw koude vingers pijnend branden:
ik mag uw medelijden niet gedoogen.

Want uw gelaat is vlinderbleek van zorgen
om mij, die enkel maar uw vriend kan wezen...
Neen, dan! Ik zal niet wederkeeren morgen
om uit uw oogen weer die vrees te lezen.

II

De Lente-avond weeft om ons een koelen walm...
Gij laat in roerloosheid de kostbare ure slinken
en voelt niet hoe ik zucht en voor uw deur lang talm
om van uw lippenkelk uw zoeten zoen te drinken.

Gij geeft me uw hand te drukken - de avond hoort uw groet -
en gaat met tragen tred uw klare woning binnen.
Maar ik, die liefde vraag en vriendschap dragen moet,
dool in de duisternis van mijn bedwelmden zinnen.

De blijde dag van morgen zal weer droef vergaan:
Gij zult me in uw schoon huis opnieuw als vriend ontbieden;
en ik zal naar u snellen weer, één hoop en waan,
schoon ik u mijden wou en u voor goed ontvloden.

III

Ons afscheid: enkle woorden van bedroeven,
het even drukken van uw vingertoppen,
en dan: 'Tot ziens' - en hevig hartekloppen
en verder niets verwachten maar toch toeven.

Gij gaat naar de oude stad van kroos en zwanen
en 't daaglijks kleppen van de vele klokken
die galmend tot devote dromen lokken.
Gij gaat... En in mijn wimpers zwellen tranen.

'k Herdenk mijn lange liefde en eenzaam lijden
en 'k hoor den naklank van uw woorden woelen
in mij. Hoe zou ik thans de vrees niet voelen
dat we misschien voor immer zijn gescheiden?

IV

Wij gingen langs de Leie en spraken stil;
de winden woelen onze wangen kil,
diep uit het water scheen de matte maan,
wij voelden de avond aan ons zijde gaan.

Ons woorden ruischten vol geheimen zin;
wij drongen dicht bijeen en veinsden min.
't Was koud. Wij gingen traag, zeer traag, gearmd.
Toen heeft uw warme mond mijn mond gewarmd.

Maar laat, in 't diepste van dien kouden nacht,
wijl 'k moe en eenzaam doolde en treurig dacht,
is door mijn hart een oude smart gegaan.

'k Heb schreiend voor een zwarte vaart gestaan.
Verleden min, verleden droefenis
heb ik geleden in gedachtenis.

V

O stille stemming van het zonnezinken,
die op het dakenrood der huizen zijgt,
en wijding wekt waar 't woelig leven zwijgt
in 't dage-slinken.

Zinkt de avond niet op 't aangezicht der tinnen
gelijk de sluier op een vrouwe-wang,
die juist gekust werd in den zuivren drang
van schoon beminnen?

Rust de avond niet, na dezen dag van liefde,
om mijne lauwe, licht-bebloede koon,
in 't huivren van den occarina-toon
die vroeger griede?

En pinkend aan den donkren hemel hangen
wat witte sterren, teer van bleeken glans.
Ik droom van de beminde... Zou ik thans
nog méér verlangen?

O stille stemming van het avond-dalen,
die mijn gedachten aan de liefste wijdt!
Zoo ben ik kalm en kan van zaligheid
niet ademen ..

De kom der loutering

I

De Winter hangt reeds in de winden
en komt met koelen willekeur;
melieve, grendel nu de deur
en sluit voor hem de vensterblinden.

Ik voel reeds 't rillen van zijn kilte,
maar gij die mijn verlangen voedt,
belicht me met uw stillen gloed
in 't zacht gezelschap van de stilte.

Gij laat op mij uw handen dalen
en al mijn levenszorg vergaat;
uw lippen zoeken mijn gelaat
en sluiten er mijn oogschalen.

De droom ontwaakt en groeit wellustig:
ik waan mijn huis blij-gevestoend
en 'k ben met 't leven weer verzoend
nu 't mij zoo lief wordt en zoo rustig.

De Winter waait wel in de winden,
maar deze kamer staat vol geur;
melieve, grendel blinde en deur:
hij is de dood, wij zijn beminden.

II

Zal niemand meer dees teedre wijzen weten
als in mijn mond mijn moede stem verstomt,
en ik, eens door mijn vrienden àl vergeten,
den tragen dood omhels, die weiflend komt?

Herinnering zal ras lijk rook verdroomen
en op mijn graf groeit wellicht wiegend gras,
en niemand, niemand die voorbij zal komen,
zal raden dat dit leven sterven was.

Zoo zal dan alles immer rustig dood zijn:
mijn hartstocht die veel gordels heeft omprangd,
mijn mond, die, grauw na 't overdadig rood zijn,
den beet der sterkste wijnen heeft verlangd.

En niet één stoute blik van mij zal léven,
die het onsterfelijke heeft aanschouwd
en naar en achter d'einder was geheven,
die 't zoekend ook in enge kassen houdt.

Als niemand deze wijzen meer zal weten,
waarvan ik opgewonden droomen heb verbeid,
dan zal misschien mijn liefde, onvergeten,
uit 't duister groeien naar de oneindigheid.

III

De schemer wuift zijn schaduw om de hoven
en om der bloemen roerloosheid en rust,
die kalme en innige avonden beloven,
nu 't zacht geruisch der zee de duinen kust,
nu ginds de wonderen der eeuwge waatren
en hier het land in nevelblauw gehuld,
stroomen vizioenen door mijn droom doen klatren
en onbestemde weemoed mij vervult.
De blaren geuren als verdorde brieven.
Het wordt een avond met een witte maan,
een avond om te mijmren en te lieven
en gansch in het oneindige op te gaan...

In 't loover is uit al de vogelborsten
de laatst gedroomde melodie vervloeid...
O nu niet meer naar Haar te moeten dorsten,
moe aan mijn mond de zoenen al verbloeid!
Ver zingt de zee, in kabbelend gefluister,
ik lig hier stil, op geene min belust;
wit groeit de maan en ik word klein en duister:
bijna de dood en toch de groote rust.

IV

Gij gingt des avonds vaak voorbij
met bloemen op uw borst,
en 'k dacht gij droegt een roos voor mij
die gij niet geven dorst.

Toen heb ik maand na maand gewacht
op bloemen van uw hart
en 't hopen bleef me een lichte dracht,
want 'k werd door pijn gehard.

Hoe wild verlangen kon vergaan
in avond-vagen treur!
Uw bloemen liggen eens, te laat,
te welken voor mijn deur.

V

Ik ben den twijfel doorgescheden
en 'k ben van bidden moegebeden:
ik breng u 't lijk van mijne kracht.

Nog zal ik kloek van daden schijnen,
nog puur ik vreugde uit de oude pijnen,
nog vind ik 't wilde weenen zacht.

Maar de avondhemel gloeit mij rood:
hij dreigt, de nacht, hij dreigt, de dood!
Veel bloemen hebben reeds gebeefd.

Ach, sterft de jeugd na zulk een tijd?
Wie heeft geliefd en heeft geschreid,
heeft hij zijn lot niet goed doorleefd?

IV

Wij konden beiden in de Herfstzon gaan,
rijke festoenen om ons hoofd gewonden,
en, door de liefde aan elkaar verbonden
konden ons harten altijd samenslaan.

Wij konden 's avonds met een blijden traan
elkander kussen op de wilde monden,
en, jeugdig vechtend in ons gulden stonden,
konden wij 't leven lieven voor den waan.

En door de klaar-beschenen dagen schrijden,
zoodat beminden, die voorbijgaan, zuchten
en in een bittren zoen ons heil benijden...

Wij konden, kind... Nu hangt de tuin vol vruchten,
die rijp en zwaar een goede hand verbeiden;
nu dooft hun goud voor 't innig blauw der luchten.

VII

Eens, als de rustige eenzaamheid
die troostvol schemert om ons leden,
- verzadigd aan den tragen tijd
en onze woordeloze beden, -
vernevelt in een witten dood,
zullen wij zwijgend om haar henen,
de blikken keerend in den schoot,
te zamen met de stilte weenen.

Wij zullen beven in ons hart,
wij, die eens scheidden, weer gebonden
door éénen band van rijke smart
in 't persen onzer strakke monden;
en huivrend in de schemering,
die doezelt om ons donkre haren,
zullen we op 't heil dat zoo verging
als radelooze vreemden staren.

VIII

Ik was de vreemde vriend in 't scheemrend huis
dat van de zangen uwer droevige uren galmde,
toen ik ten drempel, luistrend naar 't geruisch
van 't rustig klaaglied op uw lippen, talmde.
... *Car la vie et la mort ont les mêmes frissons.*

Toen is me 't oude leed in min verkeerd
en heb ik lievend naar uw zorg gedongen,
die, huivrend in een zoen, mij heeft geweerd,
terwijl me uw troostende angsten bevend zongen:
... *Car la vie et la mort ont les mêmes frissons.*

En nu ik eenzaam in den avond ga,
met al de teêrheid van gebroken droomen,
weent op mijn mond uw mijmer-lied u na
en voel 'k uit u de duistre waarheid komen:
... *La vie et la mort ont les mêmes frissons.*

IX

Na verre tochten over 't dorre land,
verdoofd en de oogen toe als moede bloemen,
met op mijn lippen woorden van verdoemen,
ben ik beland ter ruimte en open strand.

De koelte zwelt onder mijn heete hand,
de zachte winden en de zeilen zoemen;
de zee, die 't schuim uit, rozen op doet doemen,
verwiegt in iedre golf een zonnebrand.

De lage wegen langs van duistren waan,
ben ik tot u, de zee gelijk, gedreven...
Uit beide uw oogen zie ik zonnen slaan.

O lieve, nù te ontwaken, nà het sneven,
de hemel in de zee te zien vergaan,
gestorven zijn en jeugdiger te leven!

X

De bloemen geuren in de perken
den naderenden avond toe,
en van de dolle vluchten moe
roert slechts één vogel nog de vlerken.

De tinten en de lijnen dooven:
de dag gaat uit gelijk een vlam,
en langs der boomen stillen stam
glijdt nu de mist over de hoven.

De tintelende klaarten kwijnden,
maar al de bloemen dronken zon.
Ik voel, waar 'k nauwlijks leven kon,
den adem reeds van 't eeuwig einde.

XI

Mijn huis verduistert en verkilt;
uw hart van angst en liefde waakt.
Een ademtucht heeft mij geraakt, -
geen zoen, die nog dit kammren stilt

Het vuur hier smeult, mijn voorhoofd brandt
gelijk een pas-gedoofde toorts,
maar gij legt om die heete koorts
het koele bloemblad van uw hand.

Doch of ge sust dees laatste pijn,
hij waakt met u, hij waakt, de dood,
en bidt ge om 't einde van mijn nood,
gij zelf zult ziek en koortsig zijn.

XII

Zij kwam en wijlde bij mijn bed
en lachte licht: 'Gij krijgt weer kleur!'
Ik hoorde na haar doffen tred
de stilte voor mijn deur.

Zij sprak alsof de lelie laait
en of haar kelk van vlammen bloost.
Zoo heeft zij dubblen angst gezaaid
met dezen armen troost.

Nu lig ik, de oogen diep gedooft,
in laatste, tranenlooze smart,
haar wreede woorden in het hoofd,
een wreedten dood in 't hart.

XIII

En zouden wij elkaar niet wederzien
wij, uit één schoot en ééne liefde ontvangen,
o zuster, die in wachten en verlangen
uw wimpers vochtig voelt als ik, misschien?

En zoudt gij, die me een milde moeder waart,
mij, die het beeld van onze moeder lijke,
alleen door tranen wederzien in lijke,
als de avond uit mijn donkere oogen staart?

O zuster, die vergeefs de dagen telt
welke ons nog van de blijde ontmoeting scheiden,
is 't nooit genoeg van dagelijks te lijden,
dat elken nacht ook onze liefde ons kwelt?

XIV

Maar wen gij mij aldus in droef gemijmer vindt,
gelijk een zonnebloem des avonds neergebogen,
met schaduw om mijn mond en om mijn vochtige oogen,
en ge in dat rustig uur mij weer hartstochtlijk mint...

Melieve... en als ik spreek van mijn geliefde zuster
en aan uw gretig oog 't verleden openvouw,
meent gij dat mijne stad mij nog bekoren zou?
Ben ik dan driftiger of sterf ik dan geruster?

Ik heb u lief gelijk de laatste vlam in mij,
maar hij die roode hulst bij wintervuur ziet blozen,
hij lijdt van zijn geluk en smacht naar zomerrozen
en die de kim bereikt wil nieuwe verten bij!

XV

Ik denk zoo vaak aan Perk en Rodenbach,
twee jonge dichters en twee jonge dooden,
die met de pijn van een gewilden lach
mij tot hun droevē eeuwigheid nooden.

Ik waan, ik, die de schalen ledig zag,
dezelfde rijke bekers mij geboden,
en voor het bed waarop ik koortsig lag
dezelfde lievende armen van de Goden.

En 'k luister naar hun liedren van verleiden
waarvan de lucht gaat zinderen en beeft,
en langzaam zwijgt: de stilte voor 't verscheiden...

Voor hem, die maar als trots zijn liefde heeft,
wat zal hij kommeren om 't lot der tijden
wanneer hij sterft en nauwlijks heeft geleefd?

XVI

Maar weet, melieve, weet, mijn Moeder is gestorven
eer nog mijn klaar begrip tot bloesem openging,
gelijk een jonge linde in haren groei gekorven,
eer nog de volle geur om hare bloemen hing.

Nu zie 'k haar, om haar zoon de pijnen tot een zegen,
als nooit een moederliefde om zulk een armoe rijk;
ik voel haar, wie ik woog, in al mijn leden wegen
en 'k voed den trotschen trots dat ik mijn Moeder lijk.

Ik lijk haar in de ziel en 't schemeren der oogen,
in den gepersten mond die mild was als haar schoot,
maar 'k bid dat ik haar niet in 't minst gelijken moge
in haren al te vroege' en al te droeven dood.

XVII

Verberg uw mond en 't fonklen van uw tanden,
een tulp gelijk met druppels melk bevoeid,
verberg uw witte, goudgeringde handen,
gij vrouw, die vreugdig langs dees paden stoeit.

Bedwing uw lach en 't listig oogenlokken,
den welvenswellust van uw naakte borst,
bedwing het wuiven van uw wijde rokken
en 't zenuwachtig gaan in liefde-dorst.

Want ik, ik, de van pijn en dood doorbrande,
ik mocht soms u benijden nu ik lijd,
en om uw lach uw onbeschaamde schande,
u, die een zonde en toch een vreugde zijt!

XVIII

Ik, arme, die reeds lang een schampren dood
in 't wegen van mijn harte heb gewogen,
en die reeds lang de diepten van mijn oogen
op elke zon en iedre verte sloot,
melieve, ik die de teerste schaduw vond
om mijn verhitte leden uit te strekken
en roerloos lag om de onrust niet te wekken,
ik sta opnieuw, den morgen om mijn mond!

En zie, uit dezen vroegen Lente-stond
is mij de zin der eeuwigheid gebleken:
een boom, een wolk, een haag, het zand, de beken,
een bloem, de zon, het gras, de lucht, de grond!
En 'k voel in dezen bloei en dezen wind
en aan de kimmten die den hemel raken,
dat wij - o vreugde van toch ééns te ontwaken! -
deze aarde nooit genoeg hebben bemind.

XIX

Gij, die dees verzen leest en naar hun rythme luistert
als naar den moeden gang van zeurig slaande pijn,
terwijl een koele schaûw u 't mijmrend oog verduistert
en u de blikken keert op eigen zieleschijn;
gij, die dor uwen ernst mijn lichtsten lach voelt schrijven
en die mijn vaagst verdriet als melk en honig smaakt,
gij ziet mijn rijzig beeld in ongebogen lijnen
en hoe nog om mijn hoofd een jonge zonne blaakt.

't Verwondert u opeens dat ik, die heb gebeden
om zalven voor het vuur dat mij de handen beet,
dat ik die om mijn mond de groeven droeg gesneden
der scherpe scherven glas van onmeedoogend leed,
dat ik u weer verschijn, niet in het minst gebroken,
en, glanst mijn fonklend oog uw duistere oogen klaar,
gij vraagt, daar in uw hart een twijfel is ontstoken:
'Zijn deze verzen droef en is hun droefheid waar?'

Ik ben gelijk een boom te midden van de Lente:
de Winter is voorbij, de winden zijn gestuit,
en hij, waarin de vorst zijn vlijm en priemen prentte,
hij draagt een milde zon en breekt in bloemen uit;
zoo zal het zerpste zuur mijn diepsten kern niet deren,
zoo zal aan elken weg een witte boomgaard staan,
maar ook zal iedre blijdschap in een grijns verkeerren.
Zoolang dit hart niet breekt, zal leed noch lach vergaan.

Hier en daar

Overgave

Gij zult mij gansch een dag van volle liefde ontvangen,
gelijk een kind dat men met kussen overlaadt
en dat men maar een stond aan zijn verwondring laat
om 't met vernieuwd gejuich aan 't hart te kunnen prangen.

En daar ge onmatig mint, zoo zult ge onmatig lijden,
wanneer de zoeker in mijn woelge ziel ontwaakt,
wanneer uw warme hand mijn koele leden raakt
en 'k wel bij u verwijl maar toch van u gescheiden.

Maar dan komt ook de tijd van vorstelijk vergelden,
dat ge aan mijn milder borst uw snikken juublend smooit,
dat gansch mijn ziel en lijf aan u alleen behoort
en ge uit mijn goedheid oogst de vruchten aller velden!

En gij?

Nu de avond langzaam daalt en zomeraadmend geurt,
juicht gij wellicht en draait uw flonkerende ringen,
of keuvelt ge onbezorgd over gewone dingen,
of lacht den hemel toe en denkt aan niets, en neurt...

Ik ben hier eenzaam, kind, en leef de herinneringen
van al wat eens ons beide' aan vreugden is gebeurd:
de mond die liedren wordt, het oog dat gouden kleurt,
daar waar een nieuw geluid 't beproefde hart doet zingen.

Maar zit ge aan uw klavier, geschiedt het u dan nooit,
dat, wijl ge in de muziek naar verre ontroering luistert,
uw mijmerende hand van de effen toetsen glijdt?

En dat uw klaar gelaat in 't zilvren licht verduistert,
omdat uw hooge trots uw vrome min vergooit,
en dat ge schamper spot, maar eindloos droevig zijt?

Hooitijd

De moeder en het kind, zij speelden in de weide...
Als zij het op haar rug door 't hooi der schelven droeg,
galmden hun beider lach zoo overluid en blijde,
dat gansch 't omringend veld hem zindrend wederloech.

En na het wild gestoei lagen zij zijde aan zijde:
hij gichelde onvermoeid en beet haar door haar kleed,
maar zij bleef lui en klaar gelijk een warm getijde
en rilde van geluk onder zijn kleinen beet.

Maar toen zij hem nadien in toornende' angst kastijdde,
omdat hij binst haar droom zich schalksch in 't hooi verdook,
rees plots haar hart vol pijn, daar hij verwonderd schreide,
en schreide ze ook.

Haha, die liefde!

De Liefde is oud en heeft een scheeven mond,
gespleten op haar brokkelige tanden,
zij deelt zoo licht wat lieve lachjes rond
en blaast al schalksch een kusje van haar handen.

Nooit is haar hupsche en speelsche voet gewond,
schoon zij nog danst als niet één kind van schande;
zij looft den tango en tezelfder stond
bespot zij fijn den ernst der sarabande.

's Namiddags is ze op rijke tea's te gast
en laat er soms door sier en zeedgen fleur
aan ongerepte maagdelijkheid gelooven.

Maar 's avonds slaapt ze met een jongen kwast,
die zich bedrinkt aan haar verlepten geur,
en reukwerk waant de lucht van oude alkoven.

De blijde tuin

De rozen, leliën en anjelieren
hebben den tuin met geurge lucht gevuld,
waarin op zachten adem gras en bloemen tieren,
die gij vol vreemd gepeins vertreden zult.

Want licht bedronken van die milde aromen,
ligt aan uw borst 't verlangen als een pijn:
waarheen gaan in den nacht uw jonge droomen?
van welke verre ster zoekt gij den schijn?

Hier geurt de thijm; gij ziet de lamp ontsteken;
de wind wordt koel; de zomer eindigt vroeg;
een vogel zwijgt; - waarom, hart, wilt gij breken
en is die blijde tuin u niet genoeg?

De terugkeer

Gij zult uw tijd op deze wereld doen,
de stoutste wanen wekken en begeeren,
tot ge op een dag een simpel-trouwen zoen
veel meer dan droomerijen zult ontberen.

Gij waart vol drift en overdadig koen
om 't leven naar een nieuwe kim te keeren,
gij sloot uw oogen op het jonge groen
en gingt van wal op schoongedroomde meren.

Maar nu, nu zit gij in uw boot alleen,
en tast in 't duister naar een zachten broeder,
die u op vaste landen brengen zou...

En door een ring van deinzend duister heen
lokt het zoo lang verlaten beeld van moeder,
onder de lamp op 't hoekje van de schouw.

Naar Egypte

Herinner u die twee uit vele jaren:
gij hadt verlof en reisde naar de zee;
de wind zong ruischend op den slag der baren.
en voerde uw droom naar vreemde zeeën mee.

En uur aan uur verging in pijnlijk staren,
wijn schip op schip achter de kimlijn gleê,
maar 's avonds kwam in u een zacht bedaren
onder den zoen der koele en kalme zee.

Toen zocht gij in dat wonderlijk berusten
het teeken dat uw heimlijk hunkren zweeg
en glimlachte over uw gelaten lusten.

Maar hart en hand nadien verlamd en leeg,
toog uw gepeins ten dool naar verre kusten
waar de ibis uit de roode landen steeg.

Eigenhandig testament

Voor Reimond Herreman en Karel Leroux.

Ik geef en ik vermaak bij deze,
mijn liedren aan mijn beide vrienden,
op last ons vriendschap trouw te wezen,
zoo 't goede en schoone dat wij dienden.

Voor hen zijn ook mijn lieve boeken:
Van Langendonck, Van de Woestijne;
zij zullen er vertroosting zoeken
voor oude pijnen als de mijne.

En mijn viool voor u, o zuster,
- troost van mijn hart en van mijn leven! -
en zoo gij ze aanraakt in het duister
zal nog mijn ziel er zacht op beven.

Mij liefste van alle instrumenten,
zoet-zangerig van teedre aandoening,
zong ze als de winden in de Lente
en was bij wrok steeds de verzoening.

Bewaar ze, wat ook mag gebeuren,
gelijk mijn hand ze heeft geslepen;
eens, over lang, zal met haar kleuren
een ver familielid stil dwepen.

Voorts heb ik nog een paar gravuren,
mij door een schilder opgedragen;
zij deelen de' adem van zachte uren
als de onrust en de dag vervagen.

Zij zijn voor hen die 'k aanbelange
en die naar mij soms mochten vragen:
mijn zuster zal ze als vriende' ontvangen
zoodra zij me een goed hart toedragen.

Zij zal in blijde liefde luistren
zoolang ze over haar broeder spreken;
dan, als zij gaan en traag verduistren,
zal een zacht schreien uit haar breken.

'k Heb verder bijna niets bezeten,
'k was rijk met zomerzon en bloemen
en 'k wil geen droevig woord meer weten,
noch 't ongedempte leed vernoemen.

Wanneer ik sterf, zuster en vrienden,
buig over mij als vreedge twijgen;
de doodē oogen worden ziende
als trouwe monden naar hen neigen.

En draagt mij uit onder u drieën
zonder u buitenmaat te grieven,
maar zoekt in 't hart de harmonie en
wilt om mij tòch het leven lieven.

De laatste gunst die 'k u mag vragen,
u die mij duurzaam zijt, is deze:
dat ge uit mijn werk, ten eeuwgen dage,
jaarlijks een vroom gebed zult lezen.

Sonnetten van den zoekenden zwerver

I

Ik wachtte op U en heb in U geloofd;
de lucht week melkig van Uw bleeken schijn,
de boomen die bij dag als toortsen zijn,
stonden nu roerloos donker en gedooft.

Een stroom van sterren schoof mij boven 't hoofd
en daalde achter de breede kimmelij, n,
en waar de nacht nog rijpte was gedein
van wind en geur als openbarstend ooft.

Toen groeide 't hart mij als een jonge vrucht
die van de mildste sappen zwaarder zwelt:
ik proefde Uw adem als een nieuw genucht
en mat Uw goedheid aan mijn plots geweld.
En 'k had U lief, o God, in deze lucht,
in dezen nacht en in stilte op 't veld.

II

Maar toen Gij zoo mijn liefde puren zoudt,
streek, bij den eersten schemer van het licht,
een witte morgen over mijn gezicht
en al uw geurge misten werden goud.

Blond rees de zon boven het paarse hout,
waarop het hars bij droppen glanzend ligt,
doch ver stonden de steden opgericht,
uit pek, arduin en bogen staal gebouwd.

Ik volgde toen de boomen langs de baan
en vond alom den mensch tot strijd bereid,
en zag, o kleine God, zijn schaduw slaan
over Uw weze' en duistere eeuwigheid.

Toen koos ik 't leven voor Uw ijlen waan
en al 't arm leed waaraan de wereld lijdt.

III

Ik zwerf in 't duister over 't luide en woelig land,
zoo, dat mijn moeizaam hart verzwaart en wil versagen,
en dat ik zou gaan liggen op het dorre zand
zonder nog ooit te zoeken of den weg te vragen.

Maar u heb ik uw ziel in vast geloof zien dragen
gelijk een bloem waarin een gouden vlam recht brandt;
de nacht werd stil; een trage ster ging plechtig dagen
en op mijn gloeiend hoofd streek zacht een koele hand.

Ik heb u lief: doe mijn verblindē oogen open
en ga mij voor met dat oneindig teeder licht
naar de uitgestrekte velden en de kalme hoven.

Leer gij me op 't beter leven na dit leven hopen,
leer gij me hoe 'k mijn blik over den einder richt,
leer gij me bidden en opnieuw in God gelooven.

IV

Wij varen... Luister naar dit windestreelend glijden
en voel over uw haar, uw handen en gelaat
den licht vriezenden adem van de winterweiden
die op een kalme deining over Vlaanderen gaat.

Zie 't Breughel-land zijn donkre vlakten openspreiden
in 't rozig licht, dat rond de zon in ringen staat,
en de oude kromme boomen die in rijen schrijden,
als maagre wandelaars, in stoet, op trage maat.

Wij drijven zwijgzaam de vervroren stilte binnen,
ons lippen schijnen klaar van glimlachs blanken sier:
de Leie mocht ons hart van alle koorts verlossen.

Wij naderen bedaard de zwarte dennebosschen:
vast zal aan gindsche bocht 't avondgelui beginnen
en spiegelt zich een witte kerk in de rivier.

Strofen op lente en herfst

I

Hart van een al te kinderlijk-beminnend man
en van te mild vertrouwen,
hoe nog altijd de wereld u doen jagen kan
en steeds opnieuw doen rouwen...

Verneder u en houd uw rythme rijk maar stil:
gij zijt een kind gebleven;
bemin uw schamel huis, bemin de groene April,
en de' eenvoud van het leven.

II

Soms zou ik zeggen dat mijn woelig hart van regen
en winden was gemaakt,
waar ik voorbijjoeg, rotte 't loover langs de wegen,
stonden de boomen naakt.

Onzinnig hart, bemin! De Winter is geweken;
uw vreemd geweld heeft uit:
de wilg staat groen weerspiegeld in de klare beken,
de lucht riekt van jong kruid.

III

Herinner u, nu weer de harde hagen bloeien,
de mildheid van een lach,
dat ge eens een blijden traan spontaan hebt voelen vloeien
om een tevreden dag.

O daaglijksch leed, gemengd met onvergeeflijke uren
van gulle teederheid,
wat deert uw ernst, als ge om een leven lang te duren,
u in 't geluk vermeit?

IV

O nederige grootheid van de kleinste dingen,
April-der-madelieven,
waarin het licht zoo groen is en de vogels zingen,
mag u mijn lach believeen?

Misschien is 't maar een glimlach om dees klare dagen,
een houding in droeve uren;
mijn Heer, de wind steekt over en ik zal niet vragen
de Lente te doen duren.

Maar laat mij mijn gemoed in vaste wetten klemmen
en toch zachtvaardig wezen,
mijn Heer, laat mij mijn hart naar dezen eenvoud stemmen
en madelieven lezen.

V

De zon bij 't ondergaan en 't roepen van een pauw
met rauwe en trotsche kreten
hebben ons lang geboeid, o mijn bezorgde vrouw,
en 't leven doen vergeten.

Vergeten, o vergeten; hier begint ons lot:
zacht uit ons zelf te breken
om, over weide en zon, aan 't ver gewelf van God,
de Hoop klaar aan te steken.

VI

Geluk, ik houd u gansch in eenen lach gevangen,
omdat de dag zoo klaar mag zijn,
de zon is in de kap der boomen opgehangen
als 't bleekgeel licht van witten wijn.

Geluk, ik heb u vaak aan de einders willen zoeken,
moeizaam moerassen doorgewaad,
en nu, op wandel met wat verze' uit oude boeken,
toont ge onverwachts uw lief gelaat.

Geluk, als straks de zon weer naar de kim zal nijgen,
vergaat uw groene en gulden schijn?
O ongeloovig hart, leer bidden of leer zwijgen,
leer mild in leed en vreugde zijn.

VII

Reeds komt de morgen met verdichte misten
 en met den geur van de aarde en van den dood,
 reeds gaan de beken pruttelend aan 't gisten
 en keert het groen tot roestig bruin en rood.

Ook in mijn hart voel ik de drift verscheiden
 van al zijn zomersch laaien en verzet,
 wijl droom en geest al zijn geweld herleiden
 tot een schier vroom en innig herfstgebed.

VIII

De zwaluw zal weldra haar zuster-zwaluw wekken...
 Mijn hart, maak u tot ingetogenheid gereed
 en zorg, zoodra de vogels naar het Zuiden trekken,
 dat gij 't zeldzaam geluk der zomerzon vergeet.

Ge erinnert u te licht dat ge om uw heil te luchten
 elk blad beminnen moest als iedren eikeboom,
 die in de witte vlam der heetgebrande luchten
 gelijk een koepel stond in trillend-zilvren doom.

Uw liefde en uw geloof zijn uit dien tijd gebleven,
 en schijne nu de Herfst door 't donkerbronzend groen,
 vermijd van in dat klaar verleden te gaan leven:
 aanvaard met leed noch spijt het keeren van 't seizoen.

Omziende

Begint nu reeds het lied der liefste herinneringen?
De rust der oude dorpen is vol rijk geruisch
en voor 't geruite raam van 't ouderlijke huis
straalt het namiddaglicht zijn nimble om alle dingen.

Hoor hoe de vogels van den Zomer en het Zuiden
den wind doen zingen van hun lied en vleugelslag,
en zie... Doch neen, meer dan de kleuren en geluiden
glanst de afstand al zijn luister op een verren dag.

Verleden, droom, geluk, o vrede van 't verzaken!
Reeds klopt een zuivre maat in 't mannelijker bloed,
reeds gaat gij zonder angst de stilte tegemoet.
't Verlangen is gedood, de doode uren ontwaken.

Herfst in de ziel

I

De regen en de rook weven hun sluiers,
de Herfst wordt donker als het roode bosch.
Op 't loover ruischt geluid van stroelende uiers
en glanzen al de tinten van oud mos.

Ook hier is 't Herfst: het doelloos zien en luistren
naar 't regenvallen in de waterkom.
Gij denkt aan het geluk, de droomen duistren,
gij voelt u droef en vraagt vergeefs waarom.

II

Keer het gelaat van dees vergaande parken
en staak uw klacht over dit najaarsuur;
sluit kalm den zondvloed uit uw veilige arke
en lees uw boeken voor het open vuur.

Denk niet aan droome' en Zomers die vergingen;
dra zet de ziel haar nieuwe reizen in,
vergaan de dood, vergaan de erinneringen,
slechts uit 't Verzaken spruit het groot begin.

III

't Is in den Herfst, bij 't vlamloos rood der vuren,
als zich een fruitgeur rond de kassen windt,
dat gij aan al de dingen die niet duren
iets van uw ziel en al uw droomen vindt.

Een zonnestraal, waarin een bloemtak welfde
heeft zich voor goed in uw gepeins gelegd;
de Zomer ging, de wereld blijft dezelfde,
doch 't hart is aan 't vergaande alleen gehecht.

IV

Wit in de zon en maangroen in de nachten,
ging 't licht des Zomers nooit een etmaal uit,
een dadenroes besprong al uw gedachten,
zat was de ziel van klaarten en geluid.

Nu spint de Herfst; stilte spant natte draden,
uw huis ligt als een eiland in den nacht;
ver zijn de menschen, 't harte mist zijn daden,
gij ziet in 't vuur, in de eenzaamheid, en wacht.

V

Nu zwerft de geest in de verlaten streken,
waar roest October-erts moerasen dekt;
de watervogels, plonsend in de kreken,
staan zwart van hals op 't hemelgrijs gestrekt.

Het hart slaat eenzaam in die naakte vlakten
en draagt in zich een vreemden ernst geprent.
Plots is het of de voet door drabbe zakte:
de ziel heeft in de stilte een kreet herkend.

VI

Gij roert niet meer, nu eerst begint het leven,
de ziel heeft zich van mensch en aarde ontdaan
en zich geheel de ruimte en God gegeven:
lang is in u het licht van traan op traan.

Gij kunt aan dezen stond uw heimwee meten
wanneer gij vreemde onder de menschen zijt.
Elke omgang is uw eenzaamheid vergeten,
uw eenzaamheid de zielsnood die bevrijdt.

VII

October, Herfst, inkeer na Zomer's laaien,
geuren en kleur hebben 't vergaan gehuwd,
de winden gaan in lager wolken waaien,
het blaken van de driften is geluwd.

Er zwerft ergens een jager in den regen:
ofschoon de klei nat aan zijn zolen koekt,
gaat hij donkerder lucht en stilte tegen,
gelijk uw ziel inniger diepten zoekt.

VIII

Aan uwen boezem einden alle tochten,
mijn vrouw, die mij met God en mensch verbindt.
Altijd ontboeid en nimmer vrijgevochten,
troost zich mijn ziel aan u en aan ons kind.

Met u en bruinen Herfst in dezen huize,
de appels geblonken op de schouw, in rij,
wachtende boeken, vuur en vlammend suizen,
is 't hart, hoe droef ook, toch onzegbaar blij.

Op mijn dochterken

Mijn kind, als weer de maan haar horens op zal steken
en 't zwart der nachten groen lijkt in haar schijn,
voltrekt uw bleeke slaap zijn negen eerste weken.

Wat heeft ons hart gewaakt over de minste pijn,
die uw onschuldig mondje sluimerend deed klagen,
kreet van het eigen vleesch en 't machtloos vader-zijn.

Maar nu op uwen lach de milder uren dagen
volgt al mijn sombre zorg de nedergaande lijn
waar ik aan aarde en hel uw lot kan ondervragen.

Een vader

Ik woonde vreedzaam op een heuvel voor het veld
en leefde als heer en boer onder mannen;
ik droeg de verse melk in koele, aarden kannen
en gaf niet om den tijd, die naar verre uren snelt.

Maar eens bekleemde mij 't eind van die tijdloosheid,
mijn voet schoot van de blauw en geel bloeiende weiden.
Toen hoorde ik in mijn hart mijn beide kindren schreien.
Sinds bidt mijn vaderangst: 'Genâ, genade, o Tijd!'

Herinneringen aan een jeugd-pension

Daar zie 'k weerom de rij der streng gesloten blinden,
de vroom geveinsde rust van ieder deftig huis,
boven een dooven muur een boom in zacht gesuis,
en 't ritsele der stilte op doellooze avondwinden.

Verveling van het leven, nachten van eenzaam zwerven,
hart, dat verloren tampt in drift en vreemd gewoel,
vergeten en vergaan als één en 't zelfde doel,
niet leven naar den geest, niet naar het lichaam sterven.

Fierheid

Wanneer zoo stil de dag is en de Herfst zoo koel,
wijl alles stemt om zich in 't hart terug te trekken,
Herfst van 't verlangen, pijn, en gij, Herfst van 't gevoel,
is 't al vergeefs, mijn God, nog liefde in ons te wekken.

Wij weten wat ons wacht: ons lippen staan smal toe,
wij hebben reeds den zoen der zomerzon vergeten.
Wij peinzen nog. Waarom? Wij leven nog. Waartoe?
Vergaan, vergankelijkheid, wij hebben 't al gemeten.

En toch, wij léven nog in dit ontgoocheld weten,
wij kennen nog 't geluk van de hooghartigheid,
wij durven onzen moed met elke geestdrift meten,
want 't hart wordt sterker naar het hulpeloozer lijdt.

Het koerspaard en de pauw, de hooge hazewinden,
al wat zoo rank en rijk van lijn en kleuren staat,
doen ons een fiere en ingetoomde houding vinden,
wijl 't al ons hand ontsnapt, maar niets het oog ontgaat.

Van meet af aan

Wel werd ons hart beproefd, doch nooit zijn kern gehavend,
vermits zijn heftigheid verkeerde in zulk geduld,
dat het bedeesd genot van een gerusten avond
in 't vallen van een bloem zijn droom geheel vervult.

De aster ontbladert langzaam langs ons blauwe muren
wyl 't gaslicht in een kap van warm oranje neurt;
er blinkt een spiegelglans op 't glas van ons gravuren,
't fruit in de groene kom ligt dof bedampt en geurt.

Al deze zachtheid hier, na 't zinnelooze zinnen -
het is misschien 't geluk, dat nu zijn dooltocht staakt;
waarom steeds 't redelooze jagen van den geest beminnen
als ge aan een appel weer het eerste zuurzoet smaakt?

Kijk om, daar is de nacht, bestorven 't blinde streven;
wat weet gij reeds van wijsheid, ruimte, tijd en duur?
't Is al opnieuw te doen, dwepen met 't stille leven,
met bloemen op de schouw, met vlammen in het vuur.